

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มคนในสังคมมนุษย์นั้น แม้จะเป็นกลุ่มขนาดเล็กหรือใหญ่เพียงใดก็ตาม เมื่อมาอยู่ร่วมกัน ย่อมต้องอาศัยระเบียบและแนวปฏิบัติเดียวกันมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต คนในสังคมนั้นจึงจะอยู่ร่วมกันอย่าง เป็นสุขได้ ระเบียบหรือแนวปฏิบัติบางอย่างอาจเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น กฎหมายต่าง ๆ แต่ก็มีส่วนที่ไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่าง ความเชื่อถือ ศรัทธา และค่านิยม เป็นต้น

ค่านิยม หมายถึง ค่าความนิยม ความเชื่อ และความเลื่อมใสสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นรูปธรรมก็ดี นามธรรมก็ดี ที่ฝังอยู่ในใจคน มีอิทธิพลกับความคิดเห็นและนำไปสู่การแสดงออกทาง กาย วาจา ใจ ที่เรียกว่า ความประพฤติ¹ ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนเรา และสังคมจะเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อมไปในทิศทางใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้น การสร้างค่านิยมที่ถูกต้องและเหมาะสม จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าของสังคม²

¹อาน นกะจัก, "ค่านิยม", ใน ความหมายค่านิยม, กองวิจัยและแผนงาน, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้รวบรวม (อัครสำเนา), หน้า 11.

²อานนท์ อากาภิรม, "ระบบค่านิยม," ใน รายงานการสัมมนาเรื่องค่านิยมของสตรีไทยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ของสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ (อัครสำเนา), หน้า 81.

ปัจจุบันสังคมไทยเรากำลังประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นพิษ ปัญหาเศรษฐกิจและค่าครองชีพ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาทางค่านิยม แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวประชากรโดยตรง ก็กำลังเป็นปัญหาเช่นเดียวกัน กลุ่มคนบางกลุ่ม บางวัย บางฐานะ มีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ทำให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อความสุขของสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม นอกจากนี้ก็มีปัญหาอื่น ๆ อีก ดังรายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง การนำค่านิยมที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงพฤติกรรมและสาเหตุของพฤติกรรมเหล่านี้ว่า

พฤติกรรมของคนไทยปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะแปร เปลี่ยนและทวีความรุนแรงไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม นับแต่อบายมุข จอราษฎร์บังหลวง อาชญากรรม และการทำลายความมั่นคงของชาติและพระพุทธศาสนา ที่เป็นเช่นนี้เพราะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ซึ่งถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีแบบใหม่ จนมีผลกระทบต่อ การประพฤติกติและปฏิบัติของบุคคลในสังคม¹

ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้ เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพราะมีผลกระทบโดยตรงต่อความปลอดภัย ตลอดจนความสุขของคนในชาติ และยังมีผลกระทบเกี่ยวเนื่อง ไปถึงการพัฒนาประเทศอีกด้วย

วิธีการหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหานี้ก็คือการ แสวงหาค่านิยมที่พึงประสงค์ และใช้ค่านิยมเป็นแนวทางกำหนดและควบคุมพฤติกรรม รวมทั้งสกัดกั้นและแก้ไขค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดน้อยลง²

¹สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, รายงานการประชุมสัมมนา เรื่องการนำค่านิยมที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติ (อักษำเนา), หน้าค่านำ.

²เรื่องเดียวกัน.

รัฐบาลเองก็โคจรหนักถึงความสำคัญของค่านิยมในแง่นี้ คงจะเห็นได้จาก การที่คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ กำหนดค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ พร้อมทั้งประกาศเชิญชวนให้ทุกคน ร่วมกันเสริมสร้าง ปลุกฝัง และปฏิบัติตาม ทั้งนี้ "เพื่อความปลอดภัย สันติสุขของคน ในชาติ รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อันเป็นพื้นฐานแห่งความมั่นคง ของชาติ" นั่นเอง

แต่การแสวงหาค่านิยมที่พึงประสงค์ และใช้ค่านิยมเป็นแนวทางกำหนดและ ควบคุมพฤติกรรมของคนในชาติ มิใช่จะทำได้ง่ายในระยะเวลาอันสั้น หรือ ง่ายวิธีการ เพียงชักชวนให้ทุกคนร่วมกันเสริมสร้าง ปลุกฝัง พร้อมทั้งปฏิบัติตามเท่านั้น การ ปลุกฝังค่านิยมอันดีงามให้เกิดในสังคมเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยระยะเวลายาวนาน ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกระดับ รวมทั้งต้องใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีด้วยกัน

นิพนธ์ คันธเสวี มีความเห็นว่า "เนื่องจากค่านิยมเกิดจากการเรียนรู้และ เลียนแบบ การปลุกฝังค่านิยมบางประการที่พึงปรารถนาให้เกิดแก่บุคคล ย่อมกระทำได้ โดยการปลุกฝัง สั่งสอน อบรม ทั้งด้วยเหตุผล และการบังคับให้ยอมรับและมองเห็นคุณ งามของสิ่งนั้น ๆ ยิ่งเริ่มกันตั้งแต่บุคคลนั้นยังเยาว์เท่าใดยิ่งดี และยิ่งมีการ สนับสนุนด้วย 2 ตัวอย่างจากบุคคลอื่น โดยรอบตลอดเวลา อย่างไม่ขาดตอนและสม่ำเสมอ ยิ่งจะไคผล"

ส่วน เต็มศิริ บุญยสิงห์ ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการสร้างค่านิยมในสังคม ว่า "การสร้างค่านิยมในสังคมทำได้ 2 ระดับ คือ ระดับผู้ใหญ่และระดับเด็ก ในระดับ

¹ประกาศคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, "เรื่องค่านิยมพื้นฐาน"

(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ), ลงวันที่ 17 มีนาคม 2525.

²นิพนธ์ คันธเสวี, "ค่านิยม" ใน ความหมายค่านิยม, หน้า 9.

ผู้ใหญ่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและปรับตัวให้เหมาะสม ส่วนระดับเด็กนั้น ครูต้องมีบทบาทมาก"

จากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่านนี้ จึงกล่าวได้ว่า การปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์นั้นต้องกระทำในบุคคลทุกระดับ คือทั้งระดับผู้ใหญ่และระดับเด็ก และควรปลูกฝังตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย วิธีการปลูกฝังนั้นทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ใ้เกิดการเรียนรู้และเลียนแบบ การเรียนรู้ทำได้ทั้งการอบรม สั่งสอน ปลูกฝัง และให้เด็กเรียนรู้เอง ส่วนผู้ที่มีบทบาทมากในเรื่อง การปลูกฝังค่านิยมก็คือ ครู ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายขุนทอง ภูฉิวเคื่อน ซึ่งมีความคิดเห็นว่า "วิธีที่จะสอนค่านิยมให้นำไปสู่การปฏิบัตินั้น สถาบันโรงเรียนจะต้องเพ่งเล็งให้มากที่สุด โดยยึดเอาสถาบันเหล่านี้เป็นจุดที่จะขยายค่านิยมไปสู่สังคมที่กว้างได้"

การปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยให้สถาบันโรงเรียนและครูมีบทบาทมากนั้น หากมุ่งหวังเพียงให้เด็กได้เรียนรู้และเลียนแบบค่านิยมที่คั่งมาจากครู โดยให้ครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนค่านิยมที่คั่งมาให้แก่เด็กตามโอกาสอันสมควรนั้น คงจะไม่เป็นการเพียงพอ เพราะจากสภาพความเป็นจริงในสังคมรอบ ๆ ตัวเด็กในปัจจุบันนี้ มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ขัดแย้งกันกับค่านิยมที่คั่งมาบางประการ เด็กเองก็ได้เรียนรู้ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้ อยู่ทุกวันโดยไม่รู้ตัว ส่วนสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบัน โรงเรียนก็มักจะมุ่งเน้นในความรู้วิชาการเสียมากกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้การเรียนรู้อะไรและเลียนแบบค่านิยมที่พึงประสงค์ ย่อม

¹ เต็มศิริ บุญยสิงห์, "การสร้างค่านิยมในสังคม", วารสารวัฒนธรรมไทย 15 (กรกฎาคม 2519): 3-6.

² ขุนทอง ภูฉิวเคื่อน, "คำบรรยายพิเศษแสดงในพิธีเปิดการสัมมนา เพื่อนำค่านิยมที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติ," ใน รายงานการประชุมสัมมนาเรื่องการนำค่านิยมที่พึงประสงค์ ไปสู่การปฏิบัติ, หน้า 8.

จะมีอัตราส่วนน้อยกว่าค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากมีความมุ่งหวังที่จะให้โรงเรียนและครูมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมแล้ว ระบบการศึกษาของเราควรจะมีส่วนช่วยเหลืออำนวยความสะดวก หลักสูตรหนังสือเรียน ควรจะมีเนื้อหาที่ให้ค่านิยมที่ดียิ่งขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้มีบทบาทมากขึ้นในการทำหน้าที่อบรม สั่งสอน และปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่เด็กโดยตรง เป็นการช่วยย้่าให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของค่านิยมที่ดียิ่งขึ้น แล้วนำไปปฏิบัติ โดยละเว้นการชื่นชมและปฏิบัติตามค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เสีย ทั้งนี้โดยมีครูคอยช่วยชี้แนะและควบคุมให้เด็กปฏิบัติตามค่านิยมที่ดียิ่งขึ้นอย่างเคร่งครัด โดยร่วมมือกับครูปกครอง และผู้ใหญ่รอบ ๆ ตัวเด็ก ปฏิบัติให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง การปลูกฝังค่านิยมจึงจะประสบความสำเร็จ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นับว่ามีส่วนช่วยเหลืออำนวยความสะดวกปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนอย่างมาก ทั้งนี้เพราะจุดหมายของหลักสูตร มีความมุ่งหมายที่จะให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกทุกชนิก มีระเบียบวินัยในการทำงาน มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพออกกฎหมายและกติกาของสังคม รับผิดชอบตนเอง ครอบครัว และสังคม ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ มีความสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวม ให้เกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะปลูกฝังให้มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้มีความรู้และมีความเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ร่วมกันสร้างรักษาความปลอดภัยและมั่นคงของประเทศชาติ จุดหมายเหล่านี้ นับว่ามีส่วนช่วยเหลืออำนวยความสะดวกการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ทั้งสิ้น

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, 2520), หน้า 2.

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาภาษาไทย จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นั้นว่าสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และมีส่วนช่วยเอื้ออำนวยต่อการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่มาก ดังเช่น จุดประสงค์ข้อ 1 และ ข้อ 2 มีจุดประสงค์ว่า "ให้เล็งเห็นความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของประชาชาติ และเป็นปัจจัยที่ช่วยบำรุงความสามัคคีของประชาชาติ¹ และ "ให้เข้าใจว่าการใช้ภาษาดี เป็นการช่วยให้เกิดความร่วมมือของคนในชาติ นำมาซึ่งความสมัครสมานกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการต่าง ๆ ได้โดยมีประสิทธิภาพ"² จุดประสงค์ทั้ง 2 ข้อนี้มีส่วนช่วยเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมในเรื่องความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสารและเป็นภาษาประจำชาติ ทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งช่วยส่งเสริมค่านิยมในเรื่องความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร ในข้อ 10 อันมีจุดหมายว่า "เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของมนุษยชาติ ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข"³

สำหรับจุดประสงค์ในข้อ 3 ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้โดยรู้ที่เหมาะที่ควร ตามวัยและศักยภาพของนักเรียนเพื่อประโยชน์ทั้งในการศึกษาวิชาต่าง ๆ และในการดำเนินชีวิต⁴ และจุดประสงค์ข้อ 7 ที่มีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวรรณคดี และเห็นความสำคัญของงานประพันธ์กับการใช้ภาษา โดยมีสเนียมว่า เป็นสิ่งสำคัญในวัฒนธรรมของชาติ⁵ นั้น มีส่วนช่วยปลูกฝังค่านิยมในเรื่องความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมแบบไทย ชู และส่งเสริมค่านิยมในเรื่องการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

⁵ เรื่องเดียวกัน.

แบบไทย ๆ และส่งเสริมค่านิยมในเรื่องการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมแบบไทย อันเป็นค่านิยมที่ควรจะต้องปลูกฝังให้แก่เยาวชน เพราะเป็นค่านิยมที่จะช่วยสร้างรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไว้ เพราะการใช้ภาษาไทยได้โดยรู้ที่เหมาะที่ควร คือ เหมาะแก่ฐานะของบุคคล เหมาะแก่โอกาส และสถานที่นั้น กล่าวได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่ง นอกจากนี้การมองเห็นคุณค่าของวรรณคดีและความสำคัญของงานประพันธ์ก็นับว่ามีส่วนช่วยปลูกฝังค่านิยมในเรื่องความรักและภาคภูมิใจในมรดกของชาติอีกด้วย

ค่านิยมอีก 2 ประการที่ควรเสริมสร้างและปลูกฝังให้แก่เยาวชนของเราก็คือ ค่านิยมเรื่องความอดสาหัส ขยันหมั่นเพียรทั้งในด้านการศึกษาหาความรู้และการประกอบอาชีพ และค่านิยมในเรื่องการรู้จักใช้ความคิด พิจารณา จนเกิดปัญญาและมีความคิดแจ่มแจ้ง สามารถคิดค้นและแก้ไขปัญหาได้ จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทยในข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 6 ก็ได้มีส่วนเอื้ออำนวยและเสริมสร้างค่านิยมทั้ง 2 ประการนี้อยู่มาก เพราะจุดประสงค์ในข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 6 นี้ ใ้ระบุไว้ว่า "ให้ผู้เรียนมีความใ้ใครรู้ใครเรียน พอใจที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านและการฟัง" และ "ให้สามารถคิดค้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ใ้ฟังใ้อ่าน โดยใช้วิจารณ์ญาณ คือ พยายามขบปัญหาเหล่านั้น เมื่อเกิดปัญญา มีความคิดแจ่มแจ้งขึ้น เป็นลำดับ และนำผลจากการคิดค้นที่ถูกต้องไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต"² ส่วนข้อ 6 ใ้ระบุไว้ว่า "ให้สามารถพิจารณาหนังสืองานเขียน งานประพันธ์ที่ใ้อ่าน ให้แลเห็นทั้งส่วนดีและส่วนบกพร่อง"³ จุดประสงค์ในข้อนี้ นอกจากจะส่งเสริมค่านิยมในเรื่อง การรู้จักใช้ความคิดพิจารณาให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้งแล้ว ยังส่งเสริมค่านิยมในเรื่องความรักและภาคภูมิใจในมรดก ซึ่ง

¹ เรื่องเดียวกัน.

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน.

แสดงเอกลักษณ์ของชาติไทย จุดประสงค์วิชาภาษาไทยทั้ง 3 ข้อนี้ สอดคล้องกับจุดหมายของ หลักสูตร ในข้อ 2 ซึ่งมีจุดหมายว่า "เพื่อให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิด และวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธี และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์"¹

จะเห็นได้ว่า จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทย และจุดหมายของหลักสูตร มีส่วนที่จะเอื้ออำนวยต่อการ เสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่มาก

เมื่อจุดหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์ของรายวิชาในหลักสูตร มีความสอดคล้องกัน และมีส่วนช่วยเอื้ออำนวยต่อการ ปลูกฝังค่านิยมเช่นนี้ การจัดการเรียนการสอน ก็ควรจะได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่สำคัญ ซึ่งจะต้องจัดทำให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์ของรายวิชา ก็คือ หนังสือเรียน

หนังสือเรียนหรือหนังสือแบบเรียนมีความหมายใกล้เคียงกัน² เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือแบบเรียนเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง และเป็นแกนกลางในด้านความคิด³ หนังสือเรียนจึงเป็นวัสดุอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่มีประโยชน์มาก สำหรับการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน⁴

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

² ปรานี สันธุ์สะอาก, "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่มหนึ่ง" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 21.

³ Edgar Dale, Audio-Visual : Methods Teaching. 3d ed. (New York : Holt Rinehart and Winston Inc., 1960), p. 665

⁴ ปรานี สันธุ์สะอาก, "ความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือเรียนหลักภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่มหนึ่ง," หน้า 22.

เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอน อันจะทำให้สามารถจัดสภาพการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์ของรายวิชา หนังสือเรียนจึงควรมีเนื้อหาที่มีส่วนช่วยในการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมที่พึงงาม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์ของรายวิชาทั้งเหตุผลที่ไต่ถ้อยมาแล้ว

จากสภาพปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาของคนในสังคม ซึ่งหลายฝ่ายมีความเห็นว่า วิธีแก้ไขปัญหาเหล่านี้จะต้องใช้ค่านิยมเป็นแนวทางกำหนดและควบคุมพฤติกรรม จึงพยายามหาวิธีการเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังไต่ถ้อยมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใคร่ศึกษาว่า เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น มีส่วนเอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้าง และปลูกฝังค่านิยมที่พึงงามให้แก่เยาวชนของเรามากน้อยเพียงใด เยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในวันข้างหน้า ปฏิบัติตามค่านิยมเหล่านั้นบ้างหรือไม่ ครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้สอนและอบรมได้มีส่วนช่วยเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมเหล่านั้นให้แก่เด็กมากน้อยเพียงใด สภาพการเรียนการสอน ตลอดจนปัญหาในการสอนค่านิยมเป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยเห็นว่า มีผลกระทบต่อ การเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยม ตลอดจนความสงบสุขในสังคม รวมทั้งความมั่นคงของชาติด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับค่านิยมในเรื่องต่างๆ ที่มีอยู่ในหนังสือเรียน ภาษาไทย วิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ตลอดจนศึกษาปัญหาและสภาพการเรียนการสอนค่านิยมในระดับนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งจะศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับค่านิยมในเรื่องต่างๆ ที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 ตลอดจนปัญหาและสภาพการเรียนการสอนค่านิยมในระดับนี้ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

2. ตัวอย่างประชากร เป็นครูที่สอนวิชาภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้ตอบแบบสอบถามมีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจเพียงพอที่จะวิเคราะห์และตอบแบบสอบถามตามความเข้าใจ และความคิดเห็นของตนอย่างจริงจัง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 และหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตร พ.ศ. 2521 ทั้งหนังสือเรียนและหนังสืออ่านนอกเวลา รวมทั้งเอกสาร วารสาร งานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและสร้างแบบสอบถาม

2. สัมภาษณ์ครูที่สอนวิชาภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 คน เกี่ยวกับเรื่องค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ และหนังสืออ่านนอกเวลา รวมทั้งหนังสือ

นอกเวลาเล่มที่ครูและนักเรียนส่วนใหญ่นิยมอ่าน และเล่มที่มีค่านิยมเด่น ๆ เพื่อนำข้อมูล
ที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม

3. กำหนดขอบเขตของการวิจัย โดยกำหนดว่าจะศึกษาเรื่องค่านิยมที่มีอยู่
ในหนังสือเรียนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เฉพาะวิชาบังคับเท่านั้น

สำหรับหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ แยกได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หนังสือเรียน กำหนดว่าจะศึกษาเฉพาะหนังสือเรียนภาษาไทย
ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1, เล่ม 2 และเล่ม 3 เท่านั้น

3.2 หนังสืออ่านนอกเวลา ได้กำหนดโดยเลือกสุ่มตัวแทนหนังสือ
2 เล่ม จากจำนวนหนังสือทั้งหมด โดยเลือกเล่มที่มีค่านิยมเด่น ๆ ที่ครูและนักเรียน
ส่วนใหญ่นิยมอ่าน ทั้งนี้โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในข้อ 2 ซึ่งได้แก่หนังสือต่อไปนี้

3.2.1 หนังสืออ่านกวีนิพนธ์ บทละครคำกลอน เรื่องพระร่วง
พระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นตัวแทนของหนังสืออ่าน
นอกเวลาประเภทร้อยกรอง

3.2.2 หนังสืออ่านนอกเวลาเรื่อง เสียงก้องจากโรงเรียน
เชิงเขา เป็นตัวแทนของหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทร้อยแก้ว

4. วิเคราะห์หัตถอาณัติเรื่องต่าง ๆ ในหนังสือเรียนชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1,
เล่ม 2 และเล่ม 3 ทีละเรื่อง รวมทั้งหนังสือนอกเวลาที่สุ่มมาว่ามีค่านิยมใ้ค่าง แล้ว
นำข้อมูลไปสร้างแบบสอบถาม

5. สร้างแบบสอบถามโดยอาศัยข้อมูลจาก ข้อ 1-4 เพื่อสอบถามความคิดเห็น
ของครูและนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียน ปัญหา และสภาพในการ
เรียนการสอนค่านิยม การปฏิบัติตนตามค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียน และข้อเสนอแนะ
ในการเรียนการสอนค่านิยมที่จะช่วยให้การปลูกฝังค่านิยมประสบผลสำเร็จ

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ช่วยพิจารณา
แก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปทดลองใช้กับครูผู้สอน

วิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับตัวอย่างประชากร ซึ่งได้แก่

7.1 ครูที่สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทุกคน ของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 โรงเรียน

7.2 นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร โรงเรียนละ 36 คน โดยแยกเป็นนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, ปีที่ 2 และปีที่ 3 ชั้นละ 12 คน จำนวน 15 โรงเรียน รวมตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนทั้งสิ้น 540 คน

8. ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้ส่งและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

9. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติ คำนวณค่าเฉลี่ย ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย และในรูปความเรียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึกเฉพาะตัวของผู้ตอบแบบสอบถามที่แสดงออกต่อคำถามโดยอิสระ ซึ่งไม่พิจารณาเป็นการผิดหรือถูก

ครู หมายถึง ผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2525 เฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งใน โรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนเฉพาะนักเรียนชาย และโรงเรียน เฉพาะนักเรียนหญิง ของโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนเอกชน ที่เป็นตัวอย่างประชากร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2525 เฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งในโรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนเฉพาะนักเรียนชาย และโรงเรียนเฉพาะนักเรียนหญิง ของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนที่เป็น ตัวอย่างประชากร

ค่านิยม หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก พฤติกรรมและ สิ่งอื่น ๆ ที่บุคคลหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง เห็นว่ามีคุณค่า และยอมรับปฏิบัติตาม

หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง

1. หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1, เล่ม 2 และ เล่ม 3 ตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521
2. หนังสืออ่านนอกเวลา 2 เล่ม ได้แก่
 - 2.1 หนังสืออ่านกวีนิพนธ์ บทละครค่ากลอน เรื่องพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - 2.2 หนังสือ เรื่อง เสียงก้องจากโรงเรียนเชิงเขา ของ กระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของครูและนักเรียน ในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 1.2 สภาพการเรียนการสอน ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการเรียนการสอนค่านิยม ตลอดจนข้อเสนอแนะในการปลูกฝัง เสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์
2. เป็นแนวทางในการปลูกฝังค่านิยมแก่เยาวชน และปรับปรุงการเรียนการสอน ค่านิยมในวงกว้างให้ได้ผลดียิ่งขึ้น